

Lokal medbestemmelse og økonomisk kompensation ifm. VE på land

Baggrund: Ambitioner og udfordringer

Der er nationale ambitioner om at firedoble produktionen af vedvarende energi (VE) fra solceller og vindmøller på land frem mod 2030, men udvidelserne bliver lige nu bremset af lokal modstand og uafklarede rammer for VE-udbygning.

Hos Landdistrikternes Fællesråd forstår vi behovet for at udbygge VE-kapaciteten på land, men vi må også konstatere at den lokale modstand er et indlysende resultat af yderst mangelfulde kompensationsordninger, manglende lokalt ejerskab på fair betingelser og beslutninger, der træffes hen over hovedet på naboer og lokalsamfund.

Analyser fra Kraka viser, at økonomien i landbaserede VE-anlæg er meget robust. Det skyldes hovedsageligt, at det er billigere for energiselskaber at bygge vindmøller på land end på vand. Der er med andre ord rigelig økonomi i projekterne til, at lokalsamfund og naboer kan få en langt større bid af kagen, end hvad tilfældet er i dag. Kun med en fair fordeling mellem gevinster og byrder kan VE på land være med til udvikle landdistrikterne frem for at afvikle dem. Kun med en fair fordeling kan vi nå ambitionen om at firedoble produktionen af VE på land.

Anbefalinger: Kompensation og medbestemmelse

For at målet om en firedobling af VE på land kan realiseres kræves det, at naboer, lokalsamfund og kommuner bakker op om VE-anlæg i deres nærområde. Derfor er et en grundforudsætning at naboer, som oplever værditab på deres ejendom, fortsat kan få erstatning, samt at der er en garanti for at nærmeste naboer, op til et år efter energianlægget er opført, kan sælge ejendommen til projektudviklerne til en på forhånd fastsat pris.

Landdistrikternes Fællesråd anser det for en bunden opgave at sikre lokal opbakning og foreslår 6 enkle tiltag, der kan imødekomme dette:

1) 15 pct. af produktionsværdien bliver lokalt

Landdistrikternes Fællesråd mener, at bedre kompensation til naboer, lokalsamfund og kommune er en hjørnesten ift. at sikre lokal opbakning til nye VE-anlæg. Derfor foreslår vi, at 15 pct. af produktionsværdien bliver lokalt og fordeles mellem naboer, lokalsamfund og kommunen, også kaldet de tre aktører. Ved at sikre en fast procentdel af afkastet går til lokale aktører sikres forudsigelighed for energiselskaberne. Hvis den samlede produktionsværdi nogle år bliver meget lav som følge af lav elpris, så vil det lokale afkast kunne blive reduceret for at skabe balance i anlæggenes driftsøkonomi. I beregningen af de 15 pct. af produktionsværdien kan der også indgå værdien af særlig billig el, billig varme eller lignende til naboer.

Landdistrikternes Fællesråd
Rådhusgade 100
DK-8300 Odder
Tlf.: 61 313 636

Email: mail@landdistrikterne.dk
www.landdistrikterne.dk

CVR: 20257180

Dato: 03.10.2023

Enhed: Sekretariatet

Sagsbehandler: PHA

2) Økonomisk kompensation til naboer

Udgangspunktet for fordelingen af de 15 pct. er kompensation til naboer. Her skal den nuværende *VE-bonusordningen* udvides markant, så naboer mindst kompenseres dobbelt så meget som i dag. En anden mulighed er at følge Krakas model¹, hvor naboer til Danmarks nuværende største vindmølle anlæg i så fald ville modtage over 45.000 kr. skattefrit hvert år. Kompensationen skal betales til alle naboer indenfor ti møllehøjders afstand af anlægget.

3) Årligt afkast til kommuner og lokalsamfund

Den resterende del af de 15 pct., som ikke udbetales til naboerne, fordeles mellem kommunen og lokalsamfund. Konkret foreslår Landdistrikternes Fællesråd, at halvdelen reserveres til kommunen til brug for drift eller anlæg uden modregning i bloktilskuddet, mens den anden halvdel målrettes en lokal fond, som tilknyttes lokalrådene i det eller de nærmeste berørte lokalsamfund. Denne ordning sikrer et årligt afkast til kommune og lokalsamfund og afløser *Grøn Pulje*, der blot giver et engangsbeløb til kommuner, der opstiller VE-anlæg.

4) Lokal medbestemmelse

Fællesrådet foreslår, at regeringen opstiller krav om, at de nærmeste naboer og lokalrådene i den eller de mest berørte lokalsamfund bliver en aktiv part i processen og indgår i et tæt samarbejde med kommunen og udvikler(e) om planlægning af energianlægget. De nærmeste naboer skal inddrages direkte, og derudover bør lokalrådene være en direkte indgang for lokalbefolkningen med henblik på at opnå indflydelse på projektet.

5) Lokalt medejerskab

Det er vigtigt at lokalområdets borgere tilbydes lokalt ejerskab. Helt konkret bør der sikres købsoptioner, så lokalbefolkningen på borgerniveau kan købe anparter i de nye VE-anlæg. Det lokale ejerskab er gennem tiden vægtet meget højt hos lokalbefolkningen og har været en helt central brik ift. at sikre lokal opbakning.

6) Omplacering af boliger i det åbne land

En vigtig årsag til lokal modstand skyldes at borgerne ikke ønsker at deres lokalsamfund skal skrumpes som følge af placering af nye VE-anlæg. Det er afgørende at boliger der opkøbes, nedlægges og nedrives (som følge af vindmøller, solceller, transformestationer, højspændingsledninger, PTX-anlæg), kan danne grundlag for at der kan udstedes en byggeret til en ny bolig et andet sted i det åbne land i landzone. Byggeretten kan placeres rundt i hele kommunen, men med en fortrinsstilling til placering i nærheden af det lokalsamfund hvor VE-anlægget opføres. De omplacerede byggeretter administreres af den lokale kommune.

¹ Kraka foreslår en kompensation til hver nabo af vindmølle anlæg på 300 kr. pr. MW (Kraka Advisory, 2023: *10 GIGA PÅ TAVLEN*)